

Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği arşivleri

sivilsayfalar.org/stk/cinsiyet-esitligi-izleme-dernegi

'Türkiye Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinde Evrensel Norm ve Stratejilerden Giderek Daha Çok Uzaklaşıyor'

CEİD tarafından Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitliği (TCE) alanında gelişmelere kamuoyunun dikkatini çekmeyi amacıyla hazırlanan Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Yıllık İzleme Raporu'nun bugün yapılan çevrimiçi tanıtım toplantısında, 2019-2020 yılı verileri çerçevesinde ulaşılan veriler paylaşıldı. Ulusal Yıllık İzleme Raporu ile TCE'yi hayata geçirme görevi üstlenen kurumların ve oluşturulan politikaların, Türkiye'nin bağlı olduğu

evrensel TCE norm, strateji ve hedeflerine ne kadar uyduğu veya uymadığı saptandı. Rapora 2021 yılı verileri dahil edilmediğinden İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme sürecinin TCE üzerindeki etkilerine yer verilmedi ancak kararın etkilerinin gelecek yıllarda hazırlanan Yıllık İzleme Raporlarında ele alınacağı not edildi. Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini İzleme Yıllık Raporu'nda ise 16 tematik alana ilişkin izleme

**TÜRKİYE'DE
TOPLUMSAL
CİNSİYET EŞİTLİĞİNİ
İZLEME RAPORU**

2019-2020

göstergelerine topluca yer verildi ve söz konusu alanlarda yıllar içindeki değişim ortaya konuldu. 16 tematik alandan birkaçına dair raporda ulaşılan bazı bulgular şunlar:

Göstergeler ile TCE'nin İzlenmesi

Ayrıca Birliği tasarlamanın finansce edilmektedir.

Mevcut göstergeler

- Ulusal düzeyde üretilen ve erişilmesi mümkün olan göstergeler
- Güncel veri ve verinin mevcut olması ölçüsünde en az iki yılın karşılaştırması

Önerilen göstergeler

- Erişilebilecek göstergeler: Verisi mevcut olmakla birlikte üretilmeyen, ancak toplumsal cinsiyete duyarlı gösterge üretilmesine yönelik farkındalığın artması ve göstergenin oluşturulması için çaba harcanması durumunda erişilmesi mümkün olan göstergeler
- Araştırma gerektiren göstergeler: Göstergelerin üretilmesi için verinin bir araya getirilmesi konusunda yoğun çaba harcanması gereken, farklı kurumların verilerinin birleştirilmesini, hiç gündeme gelmeyen konularda saha araştırmasını gerektiren göstergeler

Eğitim

Raporda, eğitim alanında, cinsiyet eşitliği verilerine dair öne çıkan başlıklar şunlar:

- Mesleki ve teknik eğitimde kadın oranı azalıyor. 2016 yılında resmi meslek ve teknik ortaöğretimde öğrencilerin %44'ü kadın %56'sı erkek iken, 2020 yılında kadınların oranı %38,6'ya düşmüş, erkeklerin oranı %61,4'e yükselmiştir.
- Verilere göre açıköğretim lisesine devam edenlerin sayısı azalıyor.
- 2016 yılında genel açıköğretim liselerine devam edenlerin sayısı 1.212.992 iken 2020'de 1.097.394 oldu.
- Mesleki açıköğretim ve imam hatip açıköğretimde de azalış eğilim sürüyor.
- Verilere göre kadınların oranı %58,1 ile açık imam hatip liselerinde yüksek iken, erkeklerin oranı %67,9 ile açık mesleki liselerinde yüksektir.

İstihdam

- İşgücünde olmayan kadın ve erkek oranı arttı.
- 2016 yılında işgücünde olmayan kadınların oranı %67,5 iken 2020 yılında %69,1'e yükseldi. Erkeklerde bu oran 2016'da %28 iken 2020'de %31,8'e yükseldi.
- İstihdam edilenlerin oranı hem kadınlarda hem de erkeklerde azaldı.
- 2016 yılında kadınlarda istihdam edilme oranı %30,6 iken 2020'de %26,3'e düştü.
- Erkeklerde düşüş daha keskin: 2016'da erkeklerde istihdam edilme oranı %69,4 iken 2020'de %59,8'dir.
- COVID-19 salgını ve ekonomik krizin etkileri istihdam üzerinde açıkça görülmektedir.
- Kadınlarda tarım dışı işsizlik oranı 2016'da %18,1 iken 2020'de bu oran %20,7'ye yükselmiştir. Erkeklerde bu oranlar sırasıyla %10,9 ve %13,9'dur.

Avrupa Birliği tarafından
finanslanmaktadır.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Evrensel Normları

- Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için cinsiyete dayalı ayrımcılıkların önlenmesi,
- Eşitliği sağlamanın öncelikle devletlerin ve kamu aktörlerinin sorumluluğu olduğunun kabulü,
- Dirençli eşitsizliklerin ve ayrımcılıkların üstesinden gelmek üzere “özel önlemler” ve “olumlu ayrımcılık” uygulanması,
- Her tür uygulamanın “insan onuruna saygı” gereğine uyum zorunluluğu,
- Her türlü uygulamada kadınların güçlenmesinin temel alınması,

Kadınlara Yönelik Şiddet

- Kadınlara yönelik şiddetle mücadelede önemli mekanizmalardan olan sığımaevi sayısı sadece 145. İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyükşehirlerde bile sadece 1 tane Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi hizmet veriyor.
- Kadınlara yönelik şiddetin bir biçimi olan çocuk yaşta, erken ve zorla evlilikler sorun olmaya devam etmektedir. 20-24 yaş aralığında olup 18 yaşından önce evlenenlerin oranı %14,7'dir.

‘Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Normu Yerine Ailenin, Milli ve Manevi

Değerlerin Korunması Normlarına yer Veriliyor’ Raporun yapısal izleme

bölümünde ulusal ve uluslararası mevzuat, TCE çerçevesinde analiz edildi. Buna göre, Anayasa’sının 10. maddesinde “cinsiyet eşitliğinin uygulanmasının” öngörülmesi olumlu ancak ayrımcılık politikaları sınırlı bir alanda ve sadece sosyal yardımlarda uygulanıyor. Cinsiyete dayalı ayrımcılıkların ve eşitsizliklerin devam ettiği stratejik alanlarda, örneğin karar alma ve yönetim pozisyonlarında kadınların düşük katılım oranlarının yükseltilmesi için ulusal eylem planlarında dönüştürücü politikalar ve olumlu ayrımcılık politikalarına dair adım atılmıyor. Raporun en dikkat çekici bulgularından biri 2018 yılından bu yana, hükümetin resmi belgelerinde, ulusal eylem planlarında ve uygulamaya yönelik çalışmalarında, TCE’nin temel bir norm olarak yer almadığı. Ayrıca, birçok resmi belgede de, kadın haklarını koruma, kadın erkek eşitliği normlarına uyumdan da bahsedilmediği tespit ediliyor.

Kadın haklarının korunması, kadın erkek eşitliği ve toplumsal cinsiyet eşitliği normları yerine “ailenin korunması ve güçlendirilmesi”, “milli ve manevi değerlerin korunması” normlarına yer veriliyor.

Raporun ulusal politikalar ve ilgili kurumların siyasi ve hukuki belgelerine dayandırdığı bir diğer önemli bulgu, kadın haklarının korunması, kadın erkek eşitliği ve toplumsal cinsiyet eşitliği normları yerine “ailenin korunması ve güçlendirilmesi”, “milli ve manevi

değerlerin korunması” normlarına yer verildiği. Yanı sıra Diyanet İşleri Başkanlığı belgelerinde görüldüğü gibi, merhamet, şefkat, adalet gibi kavramların eşitlik yerine kullanılmaya başlandığı saptanıyor. Rapordan ulaşılan önemli bulgulardan bir diğeri ulusal eylem planlarında yer alan hedef ve faaliyetlerin, kamu otoritesi adına cinsiyet temelli eşitsizliklere doğrudan müdahale etme ve değiştirme amacı taşımadı; bunun yerine, rol model oluşturma, farkındalık yaratma, kamuoyunu bilinçlendirme gibi dolaylı müdahale amaçlayan hedefler olduğu yönünde.

Genel yaklaşım ve bakış açısının değerlendirilmesi

Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

- Evrensel kadın hakları yerine milli ve manevi değerlerle uyumlu hak tanımı yapılıyor.
- Eşitlik normuna yer verilmiyor.
- Kadının güçlenmesi ailenin güçlenmesi için isteniyor.
- Hedeflere yönelik faaliyetler için doğrudan değil dolaylı müdahale stratejileri kullanılıyor.
 - Örneğin bilinçlendirme, zihniyet dönüşümü, farkındalık yaratma vb.
- Kadınlara yönelik şiddet dar bir kapsamda çoğu zaman kadınlara merhamet ve acımayı çağrıştıran vicdani bir sorun olarak ve sadece aile içi şiddete indirgenerek ele alınıyor.
- Genel konularda olduğu gibi şiddetle ilgili olarak da veri eksikliği var ve izleme yapılmıyor.
- Olumlu ayrımcılık uygulanmıyor.
- Evrensel norm ve stratejilerden uzaklaşıyor.

‘Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Dar Kapsamda Ele Alınıyor!’

Rapora göre, kadınlara yönelik şiddetin önlenmesi oldukça dar bir kapsamda ele alınmaktadır. Sadece şiddet ile ilgili olmasa da her konuda kadınların adalete eşit erişiminin sağlanamaması, çocuk yaşta, erken ve zorla evlendirmeler, kadın yoksulluğunun yaygın ve çözümsüz bırakılmasının da bir tür şiddet olarak tanımlanması gerekir. Kadınlara yönelik şiddetin çoğu zaman kadınlara merhamet ve acımayı çağrıştıran vicdani bir sorun olarak tanımlandığı; sadece aile içi şiddete indirgenerek ele alındığı kaydedilen raporda, bunun çok sakıncalı sonuçlara neden olabilecek bir eksiklik olduğunun altı çiziliyor. Raporda ulusal politika ve kurumların işleyişinde LGBTİ+ bireylerin maruz kaldığı şiddetin önlenmesinin ve LGBTİ+ bireylerin yaşadığı ayrımcılıkların dikkate alınmadığı tespiti de önemli bulgulardan birini oluşturuyor. Emekli akademisyen ve CEİD yönetim kurulu Başkanı Gülay Toksöz raporun tanıtım toplantısında, hazırlanan raporun sistematik ve özgün bir çalışma olarak hak mücadelesine büyük katkı verdiğini düşündüğünü belirtti.

‘Veri İyileştirir Sloganıyla Çalışmaları Yürüttük’

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin göstergelerle izlenmesi başlığı altında İlknur yüksel Kaptanoğlu’nun sunumunda ‘Veri İyileştirir’ sloganıyla çalışmaları yürüttüklerini ifade etti ve raporun 146 gösterge ve 140 önerilen göstergelyi içerdiğini aktardı. Toplantıda ayrıca CEİD’in Cinsiyet Eşitliği İzleme Merkezi (CEİM) ve içerdiği bir çok veri seti ve rapor ile yine CEİD’in Veri Portalı sitesi hatırlatıldı. Her iki web sitesinde yer alan kaynaklar ile göstergeler kullanılarak TCE konusunda yapılan çalışmalara; küresel

düzyde bu alandaki çalışmaların Türkiye ile kıyaslamalarının da yapılması ile katkı sunulabilir. Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini İzleme Yıllık Raporu’na **buradan** ulaşabilirsiniz Uluslararası kuruluşlara ait 552 rapora E-Kütüphane’nin **bu kısmından** erişebilirsiniz. Türkiye’de TCE konusunda hazırlanan resmi raporlara **CEİM E-Kütüphane’den** erişmeniz mümkün.